5. Merriam-Webster Dictionary. Definition of cryptocurrency. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/cryptocurrency>.
6. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні №7183 від 06 жовтня 2017 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.
7. Спіфанова Н. Криптовалюта: товар, засіб платежу, можливо, об'єкт інтелектуальної власності? *Юридична газета*. 2017. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finsove-pravo/kriptovalyuta-tovar-zasib-platezhu-mozhливо-obekt-intelektualnoyi-vlasnosti.html>.
8. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні № 7183-1 від 10 жовтня 2017 року. URL: .
9. Проект Закону про розвиток цифрової економіки №7485 від 15 січня 2018 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63316.
10. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні №9083 від 14 вересня 2018 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597.
11. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів». URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=dbfc2a7e-47f9-4fce-9110-66ed61c0ae17&title=ProektRozporiadzhenniaKabinetuMinistrivUkrainiproSkhvalenniaKontseptsiDerzhavnoiPolitikiUSferiVirtualnikhAktiviv>.
12. Amending Directive 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU: DIRECTIVE (EU) 2018/843 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL від 30 травня 2018 року URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0843&from=DE>.
13. Леви Д.А. Перспективы признания и развития криптовалют в Европейском Союзе и странах Европы. Общество и реформы. №9, 2016. С. 148–158.
14. Чаплян С. Правовий статус криптовалют. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 2. С. 148–165.
15. Порівняльний огляд іноземного законодавства щодо правового статусу цифрових грошей та державного регулювання криптовалютного бізнесу. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/documents/Request/72921.html>.

УДК 34.341.1/8
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-2.39>

РЕМЕЗ О.Л.

БЕЗПЕКА В МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ

У статті зазначено основні складові частини Концепції людської безпеки та надано їх коротку характеристику. Подано бачення сутності концепції як безпеки окремої людини, так і безпеки у цілому світі.

Стисло охарактеризовано взаємозв'язок економічної, екологічної і соціальної сфер життя суспільства та перетини їх складових частин: економічної стійкості, справедливого розподілу ресурсів і соціальної справедливості. Досліджено міжнародно-правові нормативні документи, що регулюють питання безпеки суспільства. Визначається роль людського потенціалу в досягненні сталого розвитку суспільства.

Проаналізовано індекс людського розвитку суспільства у взаємозв'язку зі сталим розвитком індивіда. Сформовано власне бачення концепції безпеки в поєднанні таких складових частин: концепції людського розвитку (ООН), індексу людського розвитку та концепції людської безпеки.

© РЕМЕЗ О.Л. – здобувач ступеня доктора філософії, аспірант кафедри теорії держави та права (Національна академія внутрішніх справ)

Зазначено класифікацію явних і потенційних загроз міжнародної безпеки в контексті шляхів боротьби і ратифікації державами міжнародних договорів, визначено актуальні проблеми як потенційні загрози безпеці суспільства.

Проаналізовано зміст таких категорій, як «безпека», «індекс людського розвитку», «Концепція людської безпеки».

Сьогодні у світі щоденно відбуваються зміни у суспільних відносинах. Зростання і розширення виробничих напрямків діяльності створює дедалі більше сфер, що потребують подальшого вивчення і врегулювання. Та одне залишається незмінним – бажання досягнути максимального рівня безпеки, жити в мирі, мати можливість розвиватись і при цьому мати гідне життя.

Наявність сучасного комфортного життя пересічної особи має ряд потенційних ризиків, які потрібно передбачити. Окрім них, існують і реальні, що потребують негайного впливу та реагування. А отже, це має бути безперервний процес співпраці людини, суспільства і держави та держав між собою, адже сучасні політичні об'єднання є як політичними, так і соціальними. Для цього потрібен цілий комплекс дій і заходів.

Ключові слова: безпека, міжнародна безпека, Концепція людської безпеки, Організація Об'єднаних Націй, Асамблея, Рада Безпеки, Конвенція, Статут, Пакт, Декларація.

The article outlines the main components of the Concept of Human Security and gives them a brief description. The vision of the concept of security from an individual to security in the world is presented.

A brief description of the relationship between the economic, environmental and social spheres of society's life and the intersection of their components: economic sustainability, fair distribution of resources and social justice. The international legal documents regulating the issues of public safety are investigated. Determined the role of human potential in achieving sustainable development of society.

The index of human development of society in connection with the constant development of the individual is analyzed. An own vision of the concept of security has been formed in a combination of the following components: the concept of human development (UN), the human development index and the concept of human security.

The classification of explicit and potential threats of international security in the context of ways of struggle and ratification by states of international treaties is specified, actual problems are identified as potential threats to the security of society

The content of such categories as "safety", "index of human development", "Concept of human security" are analyzed.

Today in the world changes occur every day in social relations. Growth and expansion of productive activities creates more and more areas that require further study and regulation. But one remains unchanged – the desire to achieve the maximum level of safety, to live in peace, to have the opportunity to develop and at the same time to have a decent life. The presence of a modern, comfortable life of an average person has a number of potential risks that need to be anticipated.

In addition, there are real ones that require immediate impact and response. Consequently, this should be a continuous process of cooperation between man, society and the state and states among themselves, because modern political associations are both political and social. This requires a range of actions and activities.

Key words: security, international security, human security concept, United Nations, Assembly, Security Council, Convention, Statute, Covenant, Declaration.

Вступ. Система правового регулювання щодо забезпечення безпеки у світі є одним із найважливіших елементів формування і функціонування взаємозв'язку держав для гарантування безпечного життя цивілізованого суспільства. У свою чергу, система міжнародної безпеки складається із цілого ряду компонентів, що забезпечують безпечний і стабільний розвиток міжнародних відносин, який так необхідний людству.

Слід відзначити, що верховенство права в сучасних умовах розбудови громадянського суспільства у світі очолює п'єдестал цінностей держави разом із демократією і природними пра-

вами. Однак так було не завжди. З історії ми пам'ятаємо, що прийнятому в Англії у 1689 році Біллю про права передувало, а потім вже й наслідувало, прийняття ряду інших важливих на сьогодні для світу документів. Наприклад, правова пам'ятка, якій понад вісім століть, перший конституційний документ – Велика хартія вільностей 1215 р., що стала фундаментом для таких історичних документів, як Петиція про права 1626 р. та Велика ремонстрація 1641 р. А низка її статей отримала розвиток в Habeas Corpus Akt 1679 р. та згодом – у Біллі про права 1689 р [1].

Після революцій в Англії XVII–XVIII ст. Франція наслідувала концепцію поваги до прав людини. Результатом даного факту було прийняття Декларації прав людини і громадянина, що у статті 1 закріпила права людини, свободу, власність, безпеку й опір гнобленню. У подальшому текст Декларації змінювався новими нормами, та все ж вона стала одним із найбільш демократичних документів Франції [14].

На сьогодні міжнародний Білль про права включає: загальну декларацію прав людини і громадянина; міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.) і факультативні протоколи до нього: перший факультативний протокол до міжнародного Пакту про громадянські і політичні права (1966 р.) та другий факультативний протокол до міжнародного Пакту про громадянські і політичні права (1989 р.), міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.); факультативний протокол до Пакту про економічні, соціальні і культурні права (2008 р.) [2].

Стан дослідження проблеми наразі є актуальним, оскільки не досліджено всі фактори, які вплинули і продовжують впливати на формування концепції безпеки. Науковці, які досліджували окремі її частини: Бохан А., Бутрос-Гали Б., Гончарова О., Зеркалов Д., Калетнік Г., Кальницька М., Качур В., Козловський С., Козловський В., Краснова Ю., Макарова О., Матвєєва Т., Ольвінська О., Орленко В., Орленко Л., Саржинська Ю., Шевцов А. та інші.

Постановка завдання. Мета – здійснити аналіз сучасного нормативного регулювання стану міжнародної безпеки, фактору впливу окремої держави на безпеку світу, як і окремого індивіда на безпеку держави, та їх взаємозв'язку. Дослідити сутнісне наповнення концепції безпеки в міжнародно-правовій сфері та надати коротку характеристику її елементів. Показати перетин складових частин концепції безпеки та їх взаємозв'язок.

Відповідно до IV Гаазької конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатка до неї – Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року – «договірні держави видають своїм сухопутним військам накази, які відповідають Положенню про закони і звичаї війни на суходолі, що додається до цієї Конвенції». Даний документ закріплює норми для Договірних держав, що є сторонами цієї Конвенції, регулює норми Положення щодо відшкодування завданих збитків стороною, що порушує норми Положення, та інші питання, що стосуються врегулювання військових законів, прав і обов'язків, які відповідають умовам, зазначеним у Положенні [13]. Слід відмітити, що IV Гаазька конвенція наслідувала приклад Брюссельської конференції 1874 р. і була Першою мирною конференцією, текст якої був «натхненний бажанням зменшити лиха війни, наскільки це дозволять воєнні вимоги, покликані служити загальним правилом поведінки для воюючих сторін у їхніх взаємовідносинах та у відносинах із місцевими жителями».

Важливо й те, що потреба у врегулюванні стосунків під час війни виникає по відношенню не тільки до військових формувань країн, а й до цивільного населення.

У Женеві в 1949 р. на Дипломатичній конференції Уповноваженими Урядів країн була підписана Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Дана Конвенція містить положення, які застосовуються «до всіх випадків оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами», «до всіх випадків часткової або цілковитої окупації». І що важливо, навіть якщо одна зі сторін не визнає стан війни. Важливим є також закріплення у статті 2 Конвенції статусу держав: «Хоча одна з держав, які перебувають у конфлікті, може не бути учасницею цієї Конвенції, держави, які є її учасницями, залишаються зобов'язаними нею у своїх взаємовідносинах. Крім того, вони зобов'язані Конвенцією стосовно зазначеної держави, якщо остання приймає та застосовує її положення» [10]. Доповненням даної конвенції стали інші її частини, що також були прийняті в 1949 р., такі як: Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях; Женевська конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі; Женевська конвенція про поводження з військовополоненими.

Для досягнення сталого миру у світі важливою є участь кожної людини. Адже побудувати безпечне життя суспільства можливо за умови, що кожен окремий індивід сам цього прагне. А мир і безпека у світі залежить від мирного співіснування держав.

Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 року в першому розділі, що має назву «Цілі та Принципи», закріплює: «Підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення миру й придушення актів агресії або інших порушень миру, проводити мирними засобами, відповідно до принципів справедливості та міжнародного права; розвивати дружні відносини між націями на основі дотримання принципу рівноправності; здійснювати міжнародне співробітництво у сфері розв'язання міжнародних проблем екологічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру й у заохоченні та розвитку поваги до прав людини й основних свобод для всіх, без розрізнення раси, статі, мови та релігії» [3]. Також зазначено, що Рада Безпеки має право рекомендувати Асамблеї виключити Члена Організації, який систематично порушує принципи встановлені Статутом ООН. Отже, акціосфера, або система ціннісних характеристик Асамблеї, що представляють Нації, зосереджена на таких компонентах, як: мир, справедливість, права людини, гідність і цінність людської особистості, рівноправність, сприяння розвитку народів. Іншими словами, спрямовування сил на забезпечення безпеки життя і здоров'я людини з формуванням максимального рівня її розвитку.

Питання безпеки життя і здоров'я людини тісно пов'язані із процесом сталого розвитку людства. У ХХІ столітті цю проблему треба розглядати як одну із пріоритетних у діяльності світової спільноти в умовах глобалізації всіх сфер життєдіяльності людства: матеріально-виробничої, побутової, соціально-політичної та культурно-духовної. Зважаючи на це, ще на початку 90-х років ХХ століття спеціалістами ООН розроблена стратегічна Концепція сталого розвитку людської спільноти, так званий Порядок денний на ХХІ століття. Незважаючи на песимістичні прогнози щодо майбутнього людства, Концепція містить нову парадигму безпеки життя людей, в якій переконані в тому, що глобальні проблеми людства (голод, зuboжіння, безробіття, хвороби, різного роду війни, інфекційні захворювання та інші) можна вирішити лише шляхом організованої взаємодії населення всієї планети й урядів усіх держав [9].

Програма Розвитку Організації Об'єднаних Націй (UNDP) у другому розділі щорічного звіту про розвиток людства за 1994 р. «Нові виміри безпеки людини» опублікувала визначення безпеки людини: «Безпека людини має два головні аспекти. Вона означає, по-перше, безпеку від таких хронічних загроз, як голод, хвороба і репресії. І по-друге, вона означає захист від раптових і шкідливих руйнівних ситуацій в умовах щоденного життя – чи то вдома, на роботі або в суспільстві. Такі загрози можуть існувати на всіх рівнях національного буття і розвитку» [4].

Безпека життєдіяльності населення будь-якої країни забезпечується не озброєнням, а довготривалим процесом сталого розвитку людини, який оцінюється індексом людського розвитку (ІЛР) – Human development index (HDI). Якщо говорити про концепцію безпеки в ІЛР, то нас цікавить не сама формула вимірювання, а сфери людського життя, які охоплює ІЛР і які впливають на рівень цього показника. Тому мова йде про соціальну, економічну та екологічну сфери життя людини. Оскільки до їхнього складу входять напрямки, що відповідають за здоров'я, матеріальний добробут та освіту. Саме ці три складові частини були покладені в основу Концепції ООН [6]. Концепція людського розвитку виникла на підставі теорії людського капіталу і була прийнята Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) у 1990 році, про що заявлено у Звіті про людський розвиток [20].

Сталий розвиток – це тісно пов'язані між собою компоненти, що мають триєдину основу, яка, у свою чергу, включає такі складові частини: економічну, екологічну і соціальну. Однак без взаємодії неможливо забезпечити належне функціонування кожної з них окремо. На перетині соціальної і екологічної складових частин лежить справедливий розподіл ресурсів, на перетині економічної та екологічної – екологічно чисте виробництво, а соціальна справедливість неможлива без економічної стійкості [7].

Загальноприйнято вважати, що будь-яка сфера діяльності людини є потенційно небезпечною. Адже передбачити всі загрози неможливо, проте можна застосувати превентивні заходи, щоб зменшити відсоток ризику виникнення небезпеки. А для того щоб ефективно запобігти виникненню небажаних наслідків, потрібно максимально володіти інформацією про стан речей у тому чи іншому середовищі. Якщо говорити про напрямок безпеки у світі, то слід розуміти, що без співпраці держав цього результату досягнути буде досить складно.

Глобальні загрози безпеці людини пов'язані з дією міжнародної організованої злочинності (тероризм, торгівля людьми, наркотиками і т.д.), збільшенням кількості біженців, рівня міжнародної міграції, погіршенням стану навколишнього середовища. Для того щоб максимально охопити сфери життєдіяльності суспільства для боротьби та превенції загроз, ООН розробила всеосяжну Концепцію безпеки людини, до складу якої входить сім важливих компонентів, що передбачають боротьбу з потенційними загрозами:

- економічна безпека (загроза – безробіття, убогість і т.д);
- продовольча безпека (загроза – коефіцієнт залежності від імпорту, індекс виробництва продуктів харчування і т.д);
- екологічна безпека (загроза – радіаційне і хімічне забруднення, геомагнітні й електромагнітні випромінювання і т.д);
- безпека для здоров'я (загроза – неповноцінне харчування, небезпечні умови праці, зниження доступу до ефективного медичного обслуговування і т.д);
- особиста безпека (загроза – природні й техногенні аварії, нещасні випадки на виробництві і т.д);
- громадська й культурна безпека (загроза – нерівність можливостей між соціальними спільнотами, етнічними, релігійними групами і т.д);
- політична безпека (загроза – політичні переслідування, контроль сфери ідеології та інформації і т.д.) [7, с. 3–5].

Усі перелічені компоненти так чи інакше, в різному співвідношенні охоплюють безпеку людини незалежно від сфери її діяльності (див. рис. 1). Тому віднести якийсь окремий елемент конкретно до економічної, екологічної чи соціальної сфери було б неправильно.

Розуміння причин і наслідків сучасних загроз безпеці, розроблення адекватних механізмів реагування на них потребує системного і постійного залучення спеціалістів до досліджень безпеки у світі. Концепції національної безпеки кожної окремої країни відмінні одна від одної. Оскільки бачення кожної країни відносно того, що є безпекою, різняться: достатній рівень водного балансу або, навпаки, меліорація територій, зупинення війни, геополітична, економічна чи демографічна проблеми тощо. Однак прагнення кожної розвиненої цивілізованої країни спрямоване на забезпечення громадян найважливішими, життєво-необхідними речами та безпечними умовами існування. При цьому важливо не обмежувати права окремих осіб та надавати право вибору і розвитку.

Рис. 1. Концепція безпеки людини

У Всесвітній соціальній декларації, прийнятій в 1995 році на Всесвітній конференції із соціального розвитку, говориться: «Ми пропонуємо побудувати таке суспільство, де право на їжу настільки ж священне, як і право голосу, де право на початкову освіту настільки ж шановане, як і право на свободу друку, і де право на розвиток розглядається як одне з фундаментальних прав людини» [8]. Отже, розвиток особи в соціальній сфері є важливим компонентом, що дозволяє людині максимально реалізувати свій потенціал, можливості і ресурси. При цьому турбота про людей повинна відбуватися без проявів дискримінації будь-якого виду. Соціум повинен відчувати себе в безпеці.

Соціальна безпека є багатофакторною категорією, яка характеризує стан захищеності соціальних інтересів людини, суб'єктів господарювання, суспільства і держави. Вона спрямована на протистояння внутрішніх і зовнішніх факторів, що створюють загрозу виникнення соціальної напруженості і забезпечується системою соціального захисту і зрілості соціальних інститутів суспільства [16]. Соціальна безпека є однією з домінуючих складових частин соціального розвитку, відсутність якої ускладнює життя суспільства.

Як уже зазначалося, сталий розвиток людини залежить від трьох вимірів: довголіття (в контексті екології це – чисте повітря, вода, відсутність радіації тощо), освіченості і матеріального рівня життя. Або трьох складових частин: соціальної, економічної і екологічної. Показник освіченості відображає можливості людей набувати знання і здібності для повноправної та багатогранної участі в сучасному житті суспільства, що дає змогу для забезпечення належного матеріального рівня життя.

Наявність двох чи більше дипломів не гарантує отримання високої заробітної платні. Проте наявність більшої кількості здобутих вмінь та навичок під час навчання збільшує шанси на конкурентну спроможність для зайняття вакантної посади з більшим доходом. А це означає, що соціальна і економічна складові частини перетинаються. Соціально-економічний добробут громадян лежить на перетині цих складників і має назву «економічна стійкість».

Не завжди економічну стійкість можна прирівняти до стабільного розвитку. Проте макро-, мезо- та мікроекономіка, що визначена в більшості європейських країн, характеризується надійним соціальним забезпеченням суспільства, стабільним розвитком підприємства і фінансовим станом. Аналіз економічної стійкості є індивідуальним процесом, що здійснює оцінку різних форм власності підприємства та їх розмірів і застосовує превентивні заходи до подолання кризи [17]. Отже, макроекономіка не може бути стійкою без стійких мезо- та мікроекономік. Оскільки присутній зв'язок між вказаними елементами від меншого до більшого. При цьому не слід забувати, що стійкість у деяких випадках може перейти у стадію занепаду.

Стійкість економічної системи тісно пов'язана з поняттям «безпека», для оцінки якої його використовують. Об'єктивна оцінка безпеки економічної системи робиться на основі спостереження за її станом, на який впливають кількісні і якісні показники [18]. Економічна сфера суспільства перебуває в безпеці за наявності економічної стійкості, що, у свою чергу, неможлива без розвитку.

Головним чинником економічного розвитку будь-якої держави є людський капітал, що може підвищувати ефективність діяльності в ринковому і позаринковому секторі. Разом із цим дохід від людського капіталу може мати як грошову, так і негрошову форму. Тому важливими є споживчі аспекти вкладень у людину. Значення і роль людини в динаміці суспільного розвитку посідає основне місце. При цьому можливості розвитку мають бути для кожного рівнодоступними [19]. Отже, збільшення ефективності економіки завдяки використанню людського капіталу значною мірою залежить від чинників соціального середовища, зокрема: рівня освіченості, інтелектуальних ресурсів особистості, креативних здібностей людини тощо.

Одне з основних місць у досягненні сталого розвитку посідає взаємозв'язок і гармонійне існування людства між собою і природою, підтвердженням чого є закріплені в конвенції слова: «Ми поділяємо переконання у тому, що соціальний розвиток і соціальна справедливість необхідні для забезпечення і підтримання миру і безпеки всередині наших країн і у стосунках між ними. У свою чергу, соціальний розвиток і соціальна справедливість не можуть бути досягнуті без землі і безпеки або в умовах відсутності поваги всіх прав людини і основних свобод» [8]. Людині краще існувати з природою у взаємозв'язку та доцільно використовувати природні надра та ресурси. Розуміти, що її діяльність прямо впливає на подальше існування людства, що завдання шкоди навколишньому середовищу в майбутньому матиме ряд негативних наслідків.

Сьогодні, загрози людству у вигляді екологічних небезпек існують у різних видах: руйнування озонового шару атмосфери та прояви глобальних змін клімату, забруднення Світового океану, обмеженість доступу до світових ресурсів та непропорційність їх використання країнами світу, розповсюдження ядерної, хімічної, біологічної, психотропної зброї та технологій масового ураження, зростання обсягів споживання та дефіциту ресурсного й енергетичного забезпечення [11]. У гонитві за матеріальним збагаченням людство інколи нехтує правилами доброспорядності. Унаслідок викидів в атмосферу і океан отруйних речовин відбувається загибель флори і фауни, а в окремих випадках – і людей. Проблема глобального потепління вже не один рік обговорюється вченими. Рифовий мозаїчний шур став першою жертвою змін клімату. Австралійське міністерство навколишнього середовища та енергетики офіційно визнали зникнення цього виду 18 лютого 2019 року [21].

Екологічна криза як наслідок призвела до становлення міжнародного права навколишнього середовища щодо охорони навколишнього середовища від шкідливих впливів і раціонального

використання природних ресурсів. На Конференції ООН у 1992 році була прийнята Декларація щодо навколишнього середовища й розвитку, що проголосила 27 принципів, які заклали основу забезпечення державами світу сталого розвитку правовими засобами і широко використовуються й сьогодні [15]. Слід підкреслити важливість на сьогодні сучасних міжнародних договорів із питань глобальної екологічної безпеки, особливо тих, що стосуються врегулювання питань застосування ядерної і хімічної зброї, таких як: Міжнародна екологічна безпека: проект резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 30 жовтня 1987 року, Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Еспо, 25 лютого 1991 р.) та Протокол щодо стратегічної екологічної оцінки до неї (Київ, 21 травня 2003 р.; Алма-атинська декларація від 21 грудня 1991 р.; договір СНО та Лісабонський протокол до Договору про Скорочення стратегічних наступальних озброєнь від 1991 року; Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 р (ДНЯЗ) тощо.

Ідеєю людської безпеки проникнений ряд інших документів ООН: доповіді ПРООН та ЮНЕСКО, доповіді колишнього Генсекретаря Кофі Аннана – «Ми, народи – Роль ООН в XXI столітті» від 2000 р. та «При більшій свободі: до розвитку, безпеки та прав людини для всіх» від 2005 р. тощо.

Висновки. Забезпечення міжнародної безпеки залишається однією з пріоритетних і найбільш обговорюваних проблем на порядку денному серед держав світу. Досягнення миру та рівноправності в поєднанні верховенства права і визнання життя людини найвищою цінністю є напрямком руху міжнародних відносин. Підтримка міжнародного миру і безпеки не тільки зосереджена на досягненні відсутності війн у світі, а й спрямована на боротьбу з різними загрозами. Серед численних проблем міжнародної безпеки можна визначити такі, як: тероризм, сепаратизм, голод, поглиблення екологічної кризи, демографічні проблеми, забруднення екології та вод світового океану і т.д. Забезпечення безпеки суспільства повинно відбуватися з урахуванням різних сфер діяльності, щоб максимально охопити життя людини і попередити потенційні загрози. Всеосяжна Концепція людської безпеки, що була розроблена ООН, у поєднанні з принципами та охопленими сферами визначення Індексу людського розвитку дають змогу розробляти механізми регулювання забезпечення безпеки у вказаних напрямках, дотримуючись принципу верховенства права.

Соціальна, екологічна та економічна сфери життя людини не мають чіткого поділу, а тому, щоб забезпечити безпеку людини у цих сферах, потрібно застосовувати і використовувати правові норми у їх взаємозв'язку. Адже справедливий розподіл ресурсів неможливий без взаємодії екологічної і соціальної сфер життя людини, економічна стійкість – без взаємодії економічної і соціальної сфер, а екологічно чисте виробництво неможливе без взаємодії екологічної і економічної сфери.

Список використаних джерел:

1. Качур В.О. Велика хартія вольностей 1215 р. та її вплив на формування фундаментальних цінностей європейської правової культури. *Порівняльно-аналітичне право*. URL : http://www.pap.in.ua/5_2015/9.pdf.
2. Демократичне урядування у секторі безпеки. URL : <https://ukrainesecuritysector.com/права-людини/міжнародне-законодавство-з-прав-люди/>
3. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. *Законодавство України*. 1945. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626.
4. Концепція ООН про сталий людський розвиток. URL : <http://studies.in.ua/bjd-lapin/1131-rozdl-1-teoretichn-osnovi-bezpeki-zhittiyedynost-lyudini.html>.
5. Орленко В. Еволюція прав і свобод людини. *Вісник КНЕУ «Право, законодавство, юридична практика»*. 2011. URL : <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2011/03/10.pdf>.
6. Макарова О.В. Вимірювання людського розвитку в регіонах України: методологічні аспекти та оцінка результатів. *Економіка України: «Соціальні проблеми в практиці управління»*. 2015. № 3. С. 41–53. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2015_3_5.
7. Зеркалов Д.В. Соціальні проблеми сталого розвитку. *Монографія*. Київ : «Основа», 2013. 566 с.
8. Копенгагенська декларація про соціальний розвиток. URL : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/copdecl.shtml.
9. Бутрос-Гали Б. Повестка дня для мира. Декларація Генерального секретаря ООН. *Вестник МИД РФ*. 1992. № 13-14. С. 36–48.
10. Законодавство України 1949. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154.
11. Бохан А.В. Міжнародна екологічна безпека: сучасні виміри та принципи реалізації. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=

UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efek_2009_3_16.

12. Шевцов А.І. Майбутнє людства необхідно спланувати: глобальні загрози і довгострокова стратегія розвитку України. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 1(2).

13. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222.

14. Матвеева Т.О. Французька революція 1789–1794 років. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 1. С. 15.

15. Краснова Ю.А. Міжнародно-правове регулювання забезпечення екологічної безпеки. *Особливе адміністративне право*. 2016. № 1. С. 96–98.

16. Кальницька М.А. Соціальна безпека: поняття та рівні дослідження. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2017. № 17. С. 567.

17. Гончарова О.М. Сучасний аналіз та оцінка внутрішньої економічної стійкості підприємства. URL : http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2016_33/zb33_09.pdf.

18. Калетнік Г. Стійкість економіки як фактор безпеки та розвитку держави. 2011. URL : file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/EkUk_2012_7_3.pdf.

19. Сіверська Л.Б. Людський капітал як потенційний фактор економічного розвитку держави. *Національний лісотехнічний університет України*. 2006. С. 287–288.

20. Саржинська А.Р. Статистичні аспекти дослідження рівня людського розвитку. *Одеський національний економічний університет*. 2016. № 2. С. 68.

21. Сайт міністерства навколишнього середовища та енергетики Австралії. URL : <http://www.environment.gov.au/news/2019/02/18/amendments-epbc-act-list-threatened-species>.